ELSEVIER

Available online at www.sciencedirect.com

ScienceDirect

journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/kontakt>

Review article

Stav integrácie imigrantov na Slovensku**Situation of the integration of immigrants in Slovakia***Jana Plavnická*, Dušan Šlosár**Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra sociálnej práce, Košice, Slovenská republika*

INFORMACE O ČLÁNKU

Received: 2017-08-28

Received in revised form:

2017-09-21

Accepted: 2017-09-29

Published online: 2017-11-21

Keywords:

Integration

Immigrants

Social services

ABSTRACT

Immigrants in the Slovak Republic do not belong to the most numerous groups of clients, however, immigrant integration represents an area where there is a need for research studies and suitable measures to streamline that process. The submitted survey study is focused on mapping the studies to identify obstacles in the integration process of immigrants in the Slovak Republic. We describe the results from each area of the integration process that is perceived as integrating immigrants into society. The survey study selectively maps the results of research in the area of employment, housing, education, language and social and health care in relation to the identification of immigrants needs; the fulfilment of which influences the effectiveness of immigrant integration into Slovak society. An analysis of available resources indicates that individual areas of integration policies do not reflect the needs of immigrants. This leads to an increase in barriers at various levels of the integration process, which also affects the effectiveness of integration as a whole. According to the above stated results, the need for a draft of measures relating to the reformulation of the social service delivery system for immigrants, their adequate implementation, and proposals for the institutions competent to provide social services for immigrants is of importance.

S ÚHRN

Kľúčové slová:

integrácia

imigranti

sociálne služby

Imigranti v Slovenskej republike nepatria k najpočetnejším klientskym skupinám. Aj napriek tomu predstavuje integrácia imigrantov oblasť, kde pretrvávajú potreba výskumných štúdií a následných vhodných opatrení smerujúcich k zefektívneniu tohto procesu. Predkladaná prehľadová štúdia je zameraná na zmapovanie štúdií zisťujúcich prekážky v procese integrácie imigrantov v podmienkach Slovenskej republiky. Popisujeme výsledky z jednotlivých oblastí integračného procesu, ktorý je vnímaný ako začlenenie sa imigrantov do spoločnosti. Prehľadová štúdia výberovo mapuje výsledky výskumov z oblasti zamestnávania, bývania, vzdelávania, z oblasti jazyka a sociálnej a zdravotnej starostlivosti vo vzťahu k identifikácii potrieb imigrantov, naplnenie ktorých má vplyv na efektívnosť integrácie imigrantov do slovenskej spoločnosti. Z analýzy dostupných zdrojov vyplýva, že jednotlivé oblasti integračnej politiky nereflektujú potreby imigrantov. Na základe tejto skutočnosti dochádza k nárastu

* **Korespondenční autor:** Mgr. Jana Plavnická, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra sociálnej práce, Moyzesova 9, 040 59 Košice, Slovenská republika, e-mail: j.plavnicka@gmail.com
<http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2017.09.017>

prekážok na jednotlivých úrovniach integračného procesu, čo zároveň ovplyvňuje efektivitu integrácie ako celku. Vzhľadom k uvedeným výsledkom nabera na význame nutnosť návrhu takých opatrení, ktoré sa týkajú prepracovania systému poskytovania sociálnych služieb vo vzťahu k imigrantom, ich adekvátnej implementácie a návrhov pre inštitúcie kompetentné imigrantom poskytovať sociálne služby.

© 2017 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.
Published by Elsevier Sp. z o. o. All rights reserved.

Úvod

V porovnaní s obdobím finančnej krízy v roku 2008 dochádzalo po vstupe do Európskej únie v roku 2009 k rýchlejšiemu rastu prichádzajúcich imigrantov [1]. V súčasnosti Slovenská republika nie je krajinou disponujúcou veľkým množstvom imigrantov a pozerajúc na aktuálne migračné trendy, najväčšie zastúpenie majú imigranti z Ukrajiny, Ruskej federácie a Vietnamu. Slovenská republika je povinná prostredníctvom opatrení integračnej politiky zabezpečiť integráciu týchto osôb do spoločnosti [2]. V hodnotení integračných politík Slovensko vykazuje 34. miesto z 38. porovnávaných krajín, pričom za posledné štyri roky nedošlo v oblasti integrácie k zásadným posunom, nakoľko je uplatňovaný iba minimalistický prístup vo vzťahu k základným štandardom Európskej únie [3].

Realizácia spoločenskovedných výskumov zaoberajúcich sa skúmaním integračného procesu imigrantov v Slovenskej republike nie je zastúpená v postačujúcej miere. Okrem vyššie spomínanej štúdie patrí k aktuálnejším publikáciám slovenských odborníkov Integrácia imigrantov v Slovenskej republike od Bargerovej a Divinského [4], ktorá predstavuje základ koncepcie slovenskej integračnej politiky a ponúka odporúčania pre tvorcov politík. Ďalšou publikáciou sú Mladí imigranti v slovenskej spoločnosti od autorov Štefančíka a Lenča [1], ktorá poskytuje prehľad výsledkov z oblasti integrácie mladých imigrantov do spoločnosti. Aj napriek nízkemu zastúpeniu monografií narastá množstvo štúdií, ktoré sú uverejňované v zborníkoch z realizovaných konferencií či vo vedeckých časopisoch. Tak tiež je možné zaznamenať nárast počtu projektov, ktoré sú zamerané na skúmanie podmienok integrácie imigrantov. Cieľom prehľadovej štúdie je ponúknuť prehľad výsledkov realizovaných výskumov z oblasti integrácie imigrantov poukazujúcich na nedostatočné reflektovanie ich potrieb v jednotlivých oblastiach, ktoré integračná politika zabezpečuje. V súlade s týmto cieľom je potrebné operationalizovať pojem stav integrácie, ktorý je v tomto kontexte vnímaný ako identifikácia prekážok, s ktorými sa imigranti v jednotlivých zložkách integračného procesu stretávajú. Koncepcia integračnej politiky Slovenskej republiky uvádza, že neexistuje nutný vzťah medzi dĺžkou pobytu imigrantov na území Slovenska a stupňoch ich integrácie. Avšak podľa nášho názoru s narastajúcou dĺžkou pobytu sa zlepšujú aj vybrané zložky, resp. oblasti integrácie imigrantov, a preto konštatujeme, že stav integrácie je ovplyvnený dĺžkou, ale aj typom ich pobytu. Je však nutné upozorniť na riziko interpretácie, ktoré súvisí so skutočnosťou, že zmapovanie bariér v rámci zložiek integrácie nemusí vypovedať o skutočnom stave integrácie imigrantov v Slovenskej republike.

Metodika a charakteristika súboru

Pri hľadaní informácií vzťahujúcich sa k integrácii imigrantov na jednotlivých úrovniach sme využili databázy Proquest, Science Direct, Springer Link a Web of Science. Informácie v týchto databázach sme vyhľadávali prostredníctvom kľúčových slov, ktorými boli: integrácia (Integration), imigranti (Immigrants) a Slovensko (Slovakia). Na základe týchto kľúčových slov sme našli spolu 7 097 odkazov. V databáze Proquest bolo konkrétne nájdených 5 329 zdrojov, v databáze Science Direct to bolo 466 zdrojov, v databáze Springer Link 1 299 zdrojov a v databáze Web of Science boli nájdené 3 zdroje.

Ďalšie informácie sme vyhľadávali prostredníctvom odborných monografií, ktoré sa zaoberajú imigrantmi a procesom ich integrácie a štúdiami mapujúcimi proces integrácie v Slovenskej republike. Štúdium dostupných zdrojov prebiehalo od novembra roku 2016 do júla roku 2017. Následne sme z týchto všetkých informačných zdrojov vybrali na základe nami zvolených kritérií 19 výskumov. Týmto kritériami výberu boli nasledujúce: realizácia výskumu v podmienkach Slovenskej republiky, cieľová skupina imigranti, výskumy realizované v časovom horizonte po vstupe do Európskej únie a výsledky museli zahŕňať zistenia v rámci jednotlivých opatrení, ktoré integračná politika na Slovensku zabezpečuje, a to výsledky z oblasti zamestnania, bývania, vzdelávania a jazykovej integrácie, sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Vymedzenie jednotlivých zložiek je uvádzané v kapitolách nižšie. V rámci vybraných výskumov sme sa zamerali na primárnu cieľovú skupinu integrácie, a to na legálnych imigrantov, ktorí majú udelené buď povolenie na trvalý, dlhodobý alebo prechodný pobyt (imigranti z doplnkovou ochranou), je im priznaný azyl, a na osoby, ktoré získali štátne občianstvo.

Prístup imigrantov k zamestnaniu v Slovenskej republike

V Slovenskej republike je deklarovaný rovný prístup k zamestnaniu a k práci, pričom imigrantom vznikajú rovnaké práva a povinnosti ako jej občanom [5]. Aj napriek tejto skutočnosti z mnohých výskumných zistení vyplýva, že imigranti majú v podmienkach Slovenskej republiky sťažený prístup k zamestnaniu [1, 4, 6–9]. Podľa Chudžíkovej et al. [6] uplatnenie sa imigrantov na trhu práce sa vo výraznej miere odlišuje od situácie, ktorú vykazuje domáca populácia, pričom poukazuje na socio-ekonomické a demografické charakteristiky, kultúrne determinované pracovné návyky a úroveň vzdelania či kvalifikácie, ktoré vníma ako dôsledok situácie imigrantov na pracovnom trhu. Štúdia realizovaná za účelom skúmania integrácie imigrantov na

lokálnej úrovni preukazuje, že sťažený prístup imigrantov na trh práce plyní v prvom rade z neuznávania dokladov zo strany Slovenskej republiky [7]. V tejto súvislosti poukazujú Kováts et al. [10] na prax sociálnej práce s imigrantmi, ktorí v mnohých prípadoch disponujú dlhoročnými praktickými skúsenosťami, sú vysokoškolsky vzdelaní, ovládajú cudzie jazyky, ale aj napriek tomu ich diplomy nie sú uznávané. Dané skutočnosti potvrdzujú aj Dustmann et al. [11], ktorí upozorňujú, že pracovné zručnosti imigrantov nadobudnuté v ich pôvodnej krajine sú častokrát nie len že neprenosné, ale aj neaplikovateľné v podmienkach slovenského trhu práce. Spomínaná štúdia taktiež vykazuje, že k faktorom zapríčínujúcim sťažený prístup imigrantov k zamestnaniu na Slovensku patria aj pomerne komplikované, finančne náročné administratívne úkony, ktoré sú spojené so získavaním povolenia na zamestnanie a povolenia na pobyt, a absencia informácií vzťahujúcich sa k podmienkam zamestnávania [7]. Absenciu detailnejších informácií o podnikaní a pracovnoprávných vzťahoch, nevyhovujúcu ponuku rekvalifikačných kurzov, komplikované vybavovanie živnosti, ale aj diskrimináciu podľa farby pleti, byrokratický prístup v súvislosti s vybavovaním príslušných dokladov vykazujú aj výskumné zistenia Bargerovej a Divinského [4].

V roku 2012 bol realizovaný výskum autormi Štefančíkom a Lenčom [1], ktorí sa zamerali na skúmanie integrácie v prípade mladých imigrantov. Vo všeobecnosti zamestnanosť mladých ľudí na Slovensku je značne komplikovaná, nakoľko títo nedisponujú dostatočnou praxou a skúsenosťami. V prípade mladých imigrantov naberajú problémy s uplatnením sa na pracovnom trhu väčšie rozmery. Spomínané výskumné zistenia, okrem problémov so získavaním a uznávaním dokladov, preukazujú, že rozhodujúcim činiteľom vo vzťahu k uplatneniu sa na pracovnom trhu predstavuje nedostatočná úroveň poznania slovenského jazyka.

V rámci Slovenskej republiky bola realizovaná aj štúdia mapujúca stav integrácie imigrantov s doplnkovou ochranou. Nakoľko otázky zamestnania pri tejto kategórii imigrantov rieši zákon o službách zamestnanosti [12] sú imigranti s doplnkovou ochranou povinní zaobstarať si povolenie na zamestnanie. Výsledky štúdie poukazujú na problém krátkej platnosti povolenia na prechodný pobyt imigrantov s doplnkovou ochranou, ktorý predstavuje jeden zo zásadných problémov vo vzťahu k uplatneniu sa na pracovnom trhu [9]. Krátka platnosť povolenia imigrantov na prechodný pobyt je priamo ovplyvnená skutočnosťou, že doplnková ochrana je udeľovaná na dobu jedného roka, pričom túto dobu je možné predĺžiť opakovane na dva roky, ak dôvody, pre ktoré bola poskytnutá, ďalej pretrvávajú [13].

Prístup imigrantov k bývaniu v Slovenskej republike

Zisťovanie prístupu imigrantov k bývaniu preukázalo, že predstavuje v Slovenskej republike výrazný problém, nakoľko absentujú akékoľvek dáta, pričom samotné vlastníctvo nehnuteľnosti a celková kvalita bývania je významným ukazovateľom socio-ekonomického statusu a mobility imigrantov [14]. V súvislosti s právnymi predpismi týkajúcimi sa oblasti zabezpečovania bývania majú imigranti rovnaké podmienky vo vzťahu ku kúpe či prenájatiu si nehnuteľ-

nosti ako občania Slovenskej republiky [7]. Nasledujúce výskumné zistenia poukazujúce na prístup imigrantov k bývaniu v podmienkach Slovenskej republiky sú získané prostredníctvom kvalitatívnych výskumov, nakoľko kvantitatívne dáta z tejto oblasti neexistujú. Túto skutočnosť potvrdzujú aj Chudžíková et al. [6] opierajúc sa o informácie z Infostatu, podľa ktorého je bývanie imigrantov doposiaľ neprebádanou oblasťou.

Výskum Bargerovej et al. [7] preukazuje, že diskriminácia imigrantov vo vzťahu k zabezpečovaniu si bývania je na Slovensku vážnym problémom. Ten podľa autorov vyplýva z neochoty vlastníkov prenajímať svoje nehnuteľnosti imigrantom, prípadne vlastníci za prenájom žiadajú vysoké nájomné, avšak imigranti sa s diskrimináciou v tejto oblasti stretávajú aj od skupín iných imigrantov. Práve existenciu diskriminačných praktík v oblasti bývania potvrdzuje aj samotná Koncepcia integrácie cudzincov v Slovenskej republike [15], podľa ktorej imigranti predstavujú zraniteľnú skupinu, ktorých životná situácia je okrem diskriminácie charakteristická nie len nízkou úrovňou bývania, ale i nekvalitným bývaním. Uvedené skutočnosti potvrdzujú aj výskumné zistenia Poppera et al. [9], ktorí taktiež uvádzajú, že imigranti, ktorí už na Slovensku majú trvalý pobyt, bývajú zväčša už vo vlastných nehnuteľnostiach, prípadne v nehnuteľnostiach, ktoré sú vo vlastníctve ich partnerov alebo je im vo výnimočných prípadoch zabezpečené ubytovanie ako súčasť pracovného kontraktu. Autori zároveň upriamujú pozornosť na situáciu imigrantov, ktorým je zo strany migračného úradu ponúknuté ubytovanie v tých častiach Slovenska, ktoré vykazujú vysokú mieru nezamestnanosti, a naopak v lokalitách s nižšou mierou nezamestnanosti, kde je predpoklad ľahšej integrácie imigrantov, pre nich nie sú k dispozícii sociálne byty.

Ubytovanie pre imigrantov s doplnkovou ochranou poskytujú na Slovensku v rámci svojich projektov iba dve mimovládne organizácie, a to Slovenská humanitná rada a ETP Slovensko [8], v rámci ktorých je zo strany sociálnych pracovníkov poskytovaná cieľená a komplexná podpora zameraná na zvýšenie ich sebestačnosti [10]. Tejto skupine imigrantov je ubytovanie zabezpečené v robotníckych ubytovniach, avšak v prípadoch rodín s deťmi sa ich organizácie snažia ubytovať spravidla v bytoch, nakoľko prostredie ubytovne je vo vzťahu k deťom vnímané ako negatívne vzhľadom na neadekvátne a dokonca až nebezpečné prostredie. Niekedy sa však nové ubytovanie nepodarí nájsť a rodiny imigrantov s deťmi tak musia bývať v robotníckych ubytovniach [8].

Prístup imigrantov k vzdelávaniu a jazykovej integrácii v Slovenskej republike

V oblasti vzdelávania majú imigranti rovnaké práva ako občania Slovenskej republiky, pričom deti imigrantov musia absolvovať povinnú školskú dochádzku [16]. Výskumy však potvrdzujú, že imigranti majú v mnohých prípadoch problém umiestniť svoje deti do rôznych škôl, nakoľko vedenie škôl argumentuje nedostatkom voľných miest [9]. Problémy s umiestnením detí imigrantov do slovenských škôl sú spojené aj s neochotou pedagógov, nakoľko práca s týmito deťmi je vďaka neovládaniu jazyka značne komplikovaná [7]. Zараdenie maloletých imigrantov s doplnko-

vou ochranou do škôl je taktiež komplikované. Potvrdzujú to výskumné zistenia [8], ktoré okrem už spomínaného problému s neznalosťou slovenského jazyka poukazujú aj na problémy so zaradením maloletých imigrantov do príslušných ročníkov, či už v rámci základných alebo stredných škôl. Mladí imigranti sa v školskom prostredí často stretávajú s nespravodlivým prístupom nie len zo strany pedagógov, ale najmä zo strany spolužiakov, ktorí negatívne vnímajú výhody, ktoré sú v rámci hodnotenia žiakov spojené s tolerovaním neznalosti slovenčiny [1]. Chudžiková et al. [6] poukazujú na absentovanie dát týkajúcich sa školskej úspešnosti detí imigrantov v slovenských školách. Práve zmapovanie a monitorovanie ich školských výsledkov je dôležitým faktorom pri identifikácii nedostatčne ošetrovaných oblastí integrácie, ktoré by mohli byť orientované napríklad na zintenzívnenie jazykovej prípravy detí imigrantov alebo na zvyšovanie porozumenia kultúrnym rozdielom vo vzťahu k vzdelaniu atď.

Oblasť jazykovej integrácie na Slovensku nevykazuje žiadne dáta ohľadne jazykových zručností imigrantov a miery znalosti slovenského jazyka, ale tiež nie sú dostupné žiadne údaje o počtoch imigrantov, ktorí navštevujú jazykové kurzy, resp. počet ich absolventov [6]. Výskumné zistenia Gallovej Kriglerovej [17] preukazujú, že jazykové školy sú prevažne navštevované imigrantmi, ktorí v rámci zamestnania zastávajú manažérske pozície a ktorí sú vysoko kvalifikovaní. Zároveň naznačujú, že ceny kurzov slovenského jazyka v jazykových školách sú pre ekonomických imigrantov privysoké. Zistenia Bargerovej et al. [7] poukazujú na to, že okrem finančnej náročnosti jazykových kurzov je problematickou aj ich dostupnosť z hľadiska lokality, nakoľko sú viazané na väčšie mestá. V tejto súvislosti Bargerová a Divinský [4] upozorňujú na zistenia poukazujúce na potrebu imigrantov navštevovať kvalitnejšie a cenovo dostupné jazykové kurzy slovenského jazyka. Za dôvod nízkej znalosti slovenského jazyka zo strany imigrantov považujú Popper et al. [9] neochotu a nízku motiváciu učiť sa, nakoľko nevedia či získajú azyl. S kvalitou vyučovania slovenského jazyka nie sú spokojní ani imigranti s doplnkovou ochranou, ktorí sa podľa Bargerovej et al. [8] naučili komunikovať od priateľov a v práci. Preto sa autorky domnievajú, že jazykovej integrácii imigrantov v Slovenskej republike nie je venovaná dostatočná pozornosť, či už z hľadiska právnych alebo oficiálnych politických dokumentov.

Prístup imigrantov k sociálnej a zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike

Informácie o využívaní sociálnej starostlivosti imigrantmi v Slovenskej republike neexistovali až do roku 2010. Je teda zjavná absencia akýchkoľvek dát, a preto je nemožné vyvodzovať závery o tejto oblasti integrácie spred tohto obdobia [6]. Sociálne zabezpečenie imigrantov zahŕňa rovnako ako pri občanoch Slovenskej republiky nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie a sociálnu pomoc, v rámci ktorej je realizované riešenie hmotnej a sociálnej núdze i rôzne formy prevencie. Imigranti majú preto právo využívať sociálne poradenstvo, dávky sociálnej pomoci, sociálno-právnu ochranu i sociálne služby [18]. Bargerová et al. [7] sa domnievajú, že sociálne služby poskytované imigrantom v Slovenskej republike nie sú orientované na

prevenciu vzniku nepriaznivej situácie, ale sú zamerané predovšetkým na realizovanie riešenia vtedy, keď krízová situácia už vznikla. Kolektív autorov sa opiera o výskumné zistenia poukazujúce na krízové situácie, v ktorých sa imigranti často ocitajú, a to vďaka nedostatočným informačným službám, pričom im nevzniká nárok na niektoré sociálne služby a dávky, ktoré by mohli využiť. Rovnaký problém sa dotýka aj imigrantov s doplnkovou ochranou, ktorým je napríklad v rámci rôznych projektov na asistenciu denne vyplácaná podpora v hodnote 3,50 € a tiež vreckové v hodnote 0,50 € [8]. Imigrantom, ktorí poberajú túto podporu, nevzniká podľa zákona nárok na dávku v hmotnej núdzi [19].

Imigranti, ktorí majú legálny pobyt na území Slovenskej republiky, sú povinní mať zdravotné poistenie [7], na základe ktorého je im poskytovaná ambulantná i ústavná zdravotná starostlivosť [18]. V rámci poskytovania zdravotníckych služieb Popper et al. [9] upierajú pozornosť na zistenia, ktoré poukazujú na to, že prístup k týmto službám zo strany imigrantov je tým jednoduchší, čím majú viac neformálnych známostí a kontaktov. Bargerová et al. [7] upozorňujú na nedostupnosť slovenského verejného zdravotníctva pre určité kategórie imigrantov. Tí sú následne nútení uzatvárať poistenia, ktoré sú pre nich podstatne finančne náročnejšie. V neposlednom rade poskytovanie zdravotnej starostlivosti je komplikované vzhľadom k neznalosť slovenského jazyka zo strany imigrantov [7], ale aj byrokraciou na Slovensku [1]. Z výskumnej štúdie Bargerovej et al. [8] vyplynulo, že v praxi často krát lekári nie sú informovaní o existencii tzv. „ružovej kartičky“, teda o doklade preukazujúcom oprávnenie imigranta na poskytnutie zdravotnej starostlivosti. Taktiež nemajú informácie o postavení držiteľov tohto dokladu či o rozsahu zdravotnej starostlivosti, ktorú na základe dokladu môžu poskytnúť. Autorky poukazujú na skutočnosť, že v prípadoch choroby či úrazu je nevyhnutná prítomnosť tretej osoby a bez intervencie zo strany sociálnych pracovníkov by poskytnutie zdravotnej starostlivosti imigrantom na Slovensku bolo značne problematické.

Limity výskumu

Za limity realizovanej prehľadovej štúdie radíme vzhľadom k dostupným zdrojom skutočnosť, ktorá poukazuje na absenciu kvantitatívnych dát v jednotlivých zložkách integrácie.

Záver

Cieľom tohto príspevku bolo zmapovanie stavu integrácie imigrantov v Slovenskej republike. Výskumov zameraných na zisťovanie stavu v tejto oblasti nie je mnoho a doterajšie zistenia pochádzajú prevažne z výsledkov kvalitatívnych výskumov. Skutočnosti zistené prostredníctvom analýzy dostupných zdrojov poukazujú na fakt, že imigranti majú obmedzené možnosti v rámci jednotlivých oblastí zabezpečovaných integračnou politikou Slovenskej republiky. Opatrenia integračnej politiky by však mali byť orientované na ich začlenenie do slovenskej spoločnosti. Početné prekážky,

s ktorými sa imigranti v rámci procesu integrácie stretávajú, spôsobuje aj zúžený rozsah sociálnych služieb, ktorých nastavenie je orientované skôr na ich nevyužívanie. Využívanie sociálnych služieb imigrantmi je podmienené aj kultúrnymi vzorcami, ktoré pri tejto klientskej skupine nie sú zohľadňované. K zlepšovaniu procesu integrácie v rámci Slovenskej republiky je nutné, aby spomínané opatrenia adekvátne reflektovali potreby imigrantov, čo je de facto náročnou úlohou nakoľko v niektorých oblastiach integrácie chýbajú akékoľvek informácie, ktoré by skvalitnenie tohto procesu mohli posunúť ďalej.

Konflikt záujmov

Autori prehlasujú, že nie sú si vedomí žiadneho konfliktu záujmov týkajúceho sa uvedeného príspevku.

LITERATÚRA

- [1] Štefančík R, Lenč J. Mladí migranti v slovenskej spoločnosti. Medzinárodná migrácia, moslimovia, štát a verejná mienka. Brno: Tribun EU; 2012.
- [2] Divinský B. Zahraničná migrácia v Slovenskej republike – Stav, trendy, spoločenské súvislosti. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung; 2005.
- [3] MIPEX 2015: Slovensko v integračných politikách zaostáva. Tlačová správa; 2015. [online] [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.ivo.sk/7702/sk/aktuality/mipex-2015-slovensko-v-integracnychpolitikach-zaostava>
- [4] Bargerová Z, Divinský B. Integrácia migrantov v slovenskej republike. Bratislava: Medzinárodná organizácia pre migráciu; 2008.
- [5] Zákon č. 341/2011 Z. z., Zákoník práce, v platnom znení; 2011. [online] [cit. 2017-08-27]. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 108, pp. 2542–2615. Dostupné z: www.sczsk.sk/legislative/zakon%20311-2001.pdf
- [6] Chudžíková A, Kadlečíková J, Lajčáková J, Vašečka M. Indikátory úspešnosti integračných politík. Vieme ako merať úspešnosť integrácie migrantov? Bratislava: Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť; 2011.
- [7] Bargerová Z, Gallová Kriglerová E, Gažovičová T, Kadlečíková J. Integrácia migrantov na lokálnej úrovni 2. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry; 2012.
- [8] Bargerová Z, Fajnorová K, Chudžíková A. Stav integrácie cudzincov s doplnkovou ochranou do spoločnosti a návrhy odporúčaní pre tvorcov verejných politík. Bratislava: Stimul; 2011.
- [9] Popper M, Bianchi K, Lukšík I, Szeghy P. Potreby migrantov na Slovensku. Výskum zameraný na integráciu migrantov na trh práce a do spoločnosti. Bratislava: Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie SAV; 2006.
- [10] Kováts A, Miklusakova M, Rangelova V. Praktická sociálna práca s utečencami – prístup cez ľudské práva. Budapešť: Menedék-Maďarské združenie pre migrantov; 2006.
- [11] Dustmann Ch, Fabbri F, Preston I, Wadsworth J. Labour market performance of immigrants in the UK labour market. London: Home Office; 2003.
- [12] Zákon č. 280/2013 Z. z., Zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v platnom znení; 2013. [online] [cit. 2017-08-27]. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 63, pp. 2566–2631. Dostupné z: http://www.socpoist.sk/ext_dok-legislative---461---23042013---13-z096/55222c
- [13] Brnula P, Slobodobá L. Základy sociálnej práce so žiadateľmi o azyl a azylantmi. Bratislava: IRIS; 2013.
- [14] Kim A, Boyd M. Housing tenures and condos: ownership by immigrant generations and the timing of arrival. Canadian Journal of Urban Research 2009;18(1):47–73.
- [15] Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Konceptia integrácie cudzincov v Slovenskej republike; 2009.
- [16] Zákon č. 245/2008 Z. z., o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v platnom znení; 2008. [online] [cit. 2017-08-27]. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 96, pp. 1914–1988. Dostupné z: www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245
- [17] Gallová Kriglerová E, Kadlečíková J, Lajčáková J. Migranti. Nový pohľad na staré problémy. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry; 2009.
- [18] Maslen J, Brnula P. Sociálna práca s utečencami. Bratislava: OZ Sociálna práca; 2004.
- [19] Zákon č. 448/2008 Z. z., o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 445/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov, v platnom znení; 2008. [online] [cit. 2017-08-27]. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 165, pp. 3844–3897. Dostupné z: www.apzba.sk/data/MediaLibrary/38/Zakon%20c.448-2008.pdf